

19.3.2012

PERUSOPETUKSEN VALTAKUNNALLISIA TAVOITTEITA JA TUNTIJAKOA
VALMISTELLEEN TYÖRYHMÄN MUISTIO *TULEVAISUUDEN PERUSOPETUS –
VALTAKUNNALLISET TAVOITTEET JA TUNTIJAKO*

Suomi toisena kielenä -opettajat ry. (S2-opettajat) pitää työryhmän ehdotusta perusopetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta pääosin kannatettavana. Toteutuessaan monet ehdotukset edistävät myös maahanmuuttajataustaisten oppilaiden koulunkäyntiä. Muutamiin kohtiin on kuitenkin syytä kiinnittää kriittistä huomiota.

S2-opettajat pitää erittäin tärkeänä, että äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tuntimäärää lisätään. Se tuo tarpeellista lisäresurssia myös suomi toisena kielenä -opetukseen. Työryhmä ehdottaa lisätunnin sijoittamista 5.–6.-luokan mediakasvatukseen ja perustelee tätä heikentyneillä oppimistuloksilla. Oppimistulosten arviointien mukaan peruskoululaisten luku- ja kirjoitustaito on heikentynyt. Epäilemme kuitenkin, että puute ei korjaudu lisäämällä yksi vuosiviikkotunti 5.–6.-luokan mediakasvatukseen, vaikka pedagogisesti hyvin toteutettuna mediakasvatus kehittää oppilaiden äidinkielen ja kirjallisuuden taitoja monipuolisesti.

S2-opettajat pitävät erittäin tärkeänä, että ehdotettu **lisätunti sijoitetaan luokkien 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärään**. Tätä perustelemme nimenomaan luku- ja kirjoitustaidon kehittymisen näkökulmasta, sillä se on luokkien 7–9 aikana kriittisessä vaiheessa. Oppilaiden ajattelutaidot kehittyvät ja kielen kognitiivinen vaativuus kasvaa, minkä takia alakoulussa opittuja perustietoja ja -taitoja on tärkeää syventää ja monipuolistaa. Luokkien 7–9 aikana luku- ja kirjoitustaidon opetuksen pääpaino on vaativissa tekstilajeissa, jotka ovat yhteiskunnallisen osallistumisen ja jatko-opinnoissa selviämisen kannalta keskeisiä. Oppilaalla täytyy olla mahdollisuus harjaannuttaa taitoaan niiden osaamisessa. Kyse on kuitenkin aikaa vievistä oppimisprosesseista, ja vähäisen tuntimäärän takia monella yläkouluikäisellä taidot eivät pääse kehittymään riittävän hyväksi. Erityisesti tuntimäärä ei riitä monien maahanmuuttajataustaisten oppilaiden luku- ja kirjoitustaitojen kunnolliseen harjaannuttamiseen.

S2-opettajat kantavat erityistä huolta alakoulun loppuvaiheessa tai yläkouluikäisinä Suomeen tulleista maahanmuuttajaoppilaista. Maahanmuuttajataustaisista peruskoululaisista juuri he ovat suurimmassa vaarassa jäädä vaille jatko-opiskelupaikkaa ja syrjäytyä yhteiskunnasta. Aiemmasta koulutaustasta riippuen voi näiden oppilaiden luku- ja kirjoitustaito jäädä hyvin heikoksi, jollei heidän suomen kielen opetukseensa kiinnitetä erityistä huomiota. Äidinkieleen ja kirjallisuuteen lisättävän vuosiviikkotunnin sijoittaminen luokkien 7–9 tuntimäärään toisi myös myöhään maahan tulleiden oppilaiden opetukseen tarvittavaa lisäresurssia.

Vaikka yksi vuosiviikkotunti äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen on tärkeä askel oikeaan suuntaan, haluamme korostaa, että kieltä ei opita eikä luku- ja kirjoitustaito kehity vain suomen kielen tunneilla. **Peruskoulussa kaiken opetuksen tulee olla kielitietoista niin, että kaikilla oppilaille on mahdollisuus kehittää kielitaitoaan kaikissa koulun oppiaineissa.** Niin kutsuttu akateeminen kielitaito opitaan kaikkien aineiden opetuksessa. On perusteltua olettaa, että huono kirjoitustaito perusopetuksen päättövaiheessa on yhteydessä nimenomaan akateemisen kielitaidon puutteisiin. Tämän vuoksi äidinkielen ja kirjallisuuden lisätunti luokkien 5–6 tuntimäärässä ei pienennä sitä kuilua, joka kasvaa luokkien 7–9 aikana oppilaiden akateemisessa kielitaidossa sekä

luku- ja kirjoitustaidossa.

S2-opettajat pitää hyvänä asiana, että peruskoulun kieliohjelmaa pyritään laajentamaan. Haluamme kuitenkin muistuttaa, että **Suomen peruskoululaiset osaavat jo nyt hyvin monia harvinaisiakin kieliä, joita he puhuvat äidinkielenään.** Tämä valtava kieliresurssi jää hyödyntämättä niin kauan, kun maahanmuuttajataustaiset oppilaat eivät saa kielenopetusta, joka auttaisi heitä pitämään yllä ja vahvistamaan omaa äidinkieltään ja tukisi heidän kasvuaan aidosti monikielisiksi kansalaisiksi. Nykymuotoinen maahanmuuttajien oman äidinkielen opetus opetussuunnitelman ulkopuolisena opetuksena on liian vähäistä tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Opetuksen status on heikko ja liian riippuvainen kuntien koulutoimen päättäjien kielitietoisuudesta. Toivottavaa onkin, että perusopetusta uudistettaessa pohdittaisiin, miten tämä arvokas, peruskouluissa jo oleva kieliresurssi saadaan hyödynnettyä ja valjastettua tulevaisuuden Suomen ja sen kansalaisten voimavaraksi. **Tämä edellyttää, että oman äidinkielen opetus kehityskohteeksi, kuten mm. OKM:n aiemmissa kehityssuunnitelmissa oli suunniteltu.**

S2-opettajat pitävät tärkeänä, että yhteiskuntaopin ja taide- ja taitoaineiden tuntimäärää lisätään. Myös aihekokonaisuuksille varattava oma tuntiresurssi on hyvä asia. Tällöin on kuitenkin huolehdittava siitä, että tämä todella johtaa kasvatuksen eheytymiseen ja oppiaineiden välisen yhteistyön tiivistämiseen.

Lopuksi haluamme vielä muistuttaa, että äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen nimi sopii tänä päivänä huonosti kuvaamaan monikielisen peruskoulun suomen kielen opetusta, sillä suomi ei nykyään ole kaikkien perusopetuksen oppilaiden äidinkieli. Siksi S2-opettajat ehdottaa, että **suomi äidinkielenä -oppimäärän ja suomi toisena kielenä -oppimäärän yhteiseksi oppiainenimeksi tulee *suomen kieli ja kirjallisuus.***

Suomi toisena kielenä -opettajat ry.:n puolesta

Katriina Rapatti
puheenjohtaja

Kaisa Tukia
varapuheenjohtaja

Lausunnon keskeinen sisältö

Suomi toisena kielenä -opettajat ry. ehdottaa, että äidinkieleen ja kirjallisuuteen lisättävä vuosiviikkotunti sijoitetaan luokkien 7–9 tuntimäärään.

Tarvitaan selvitystä siitä, miten peruskouluissa jo oleva kieliresurssia pystytään kehittämään koko Suomen voimavaraksi.

Suomi toisena kielenä -opettajat ry. ehdottaa, että uudessa tuntijaossa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen nimeksi tulee suomen kieli ja kirjallisuus.